

DISSERTATIO
HISTORIAM
BIBLIOTHECÆ
REGIÆ ACADEMIÆ ABOENSIS
EXPONENS;

Cujus
PARTICULAM QUARTAM,
Conf. Ampl. Facult. Phil. in Illustri ad Auram Lycei;
Publico examini subjiciunt

AUCTOR
HENRICUS GABRIEL
PORTHAN,

Reg. Acad. Bibliothecarius,

Et RESPONDENS
NICOLAUS ÆIMELÆUS,

Ostrobotnienfes. 24.

In AUDITORIO MAJORI Die XIX DECEMBRIS

Anno MDCCLXXII.

H. A. M. C

A B O Æ
Typis JOHANNIS CHRISTOPHORI FRENCKELL.

THESES RESPONDENTIS.

Thesis I. Logicam apte definiri credimus, si dicatur *scientia veritatem feliciter cognoscendi & cum aliis communicandi*; unde in has duas commodissime videtur partes dispesci posse: prior autem pars rursus, cum de veritate modoque eandem feliciter cognoscendi & indagandi, tum de cognoscendi facultate excolenda & emendanda s. perficienda, agere distincte debet. Ut hodie hæc scientia tractatur, multas quidem utiles continet observationes atque regulas, sed multas quoque nugas & tricas, multisque vulgo laborat defectibus, nec ordine proponitur satis apto & concinno.

Th. II. Difficile dictu est, utrum systema, modum commercii inter animam & corpus explicandi, systema Adassistentiæ an Harmoniæ Præstabilitæ, sit absurdius.

Th. III. Jus DEI in creaturas, nec ex potentia ejus nec bonitate sola, sed ex creationis & conservationis opere arcessendum est, a quo neutra abest. Principium enim simplicissimum videtur, ut *in sua quisque opera dominium habeat*.

Th. IV. Sensum quendam moralem hominum inesse animis, si rite hæc doctrina explicetur, & defendi potest, & non dissentire ab effato Apostoli, Rom. 2: 14, 15 videtur; ut adeo non inutilem in ea explicanda Cel. Hutcheson consumissæ operam sit censendus. Multum vero abest, ut sola hac via Jurisprudentia naturalis, vel explicari integra, vel graviter satis inculcari queat. Ordinum est a DEO Legislatore & Principe summo, ejusque voluntas ex finibus ejus & constitutione naturæ humanæ diligenter interpretanda.

Th. V. Ut totum institutum servitutis perfectæ inter homines introductæ, quatenus ad liberos quoque servorum extenditur, in ignorantæ & barbariæ tenebris natum, humanitati non optime convenit, ita gentibus quæ cultiorum nomine superbiunt, non sane multæ cedit laudi, quod eundem hunc morem, magis minusve rigidum, haud paucæ retinuerint. Quid itaque de illis sentiendum, qui scriptis eundem defendere veriti non sunt? Et qui turpissimum cum Negris commercium, liberos sæpe & cognatos suos Europæis vendentium, (utrum horum an illorum majori opprobrio?) probare sustinent?

§. X.

Latiorem promittere in posterum Bibliothecæ nostræ fortunam, ultimi exeuntis hujus sæculi anni videbantur; nec fallaci plane eventu, quamvis nebulis tempestatibusque hæc serenitas subinde fuerit intermixta. Itaque novam quasi ab hoc tempore inchoamus in Historia ejus epocham. In quærendis a Regia liberalitate tenui suo thesauro librario subsidiis, Patres Academici non defatigabantur. Indicaverat illis Pastor tum primarius Stockholmienfis Max. Rev. Dn. M. MATTHIAS ISER, Bibliothecam Legati defuncti Generos. Dni. P. J. COYET (a) esse venalem, suamque obtulerat operam in Regia Majestate oranda, ut illa publica emeretur impensa, & usibus Academiæ clementer concederetur. Avide hoc consilium arripiebant Academici. Itaque & literis ad Dn. ISER missis, eum rogabant, ut promissum suum exsolvere non prætermitteret (b), & æstate sequente, a. 1693, Stockholmiam profecturo Dn. M. THORSTANO RUDEEN, Poëseos Professori, ut ejusdem rei diligentem ageret curam, in mandatis dabant (c). Ad Episcopum quoque Rever. Dn. D. JOHANNEM GEZELIUM, Filium, ibidem tum morantem (d), ut & Illustr. Cancellarium, Senatorem Regium Dn. Comit. LAURENTIUM WALLENSTEDT, de hac re scriptum. Rescripsit ille, Coyetiana Bibliotheca ægre detecta, quæ in ædibus Nob. HOGHUSEN delituerat, Regem Augustissimum Academicorum votis propitium videri, modo de

G pretio

-
- (a) De quo videri potest Nob. STJERNMAN *Matricel öfwer Sw. Rikes Ridd. och Adels*, 1 Del. sid. 439 seq.
 (b) Protocollum Consistorii Acad. a. 1693, d. 23 Febr.
 (c) Ibid. d. 22 April.
 (d) Ibid. d. 28 Junii.

pretio librorum conventum fuerit (e), & literis præterea ad Upsaliensis Academiae Cancellarium (Auricarum paulo antea musarum Mæcenatem) Illustr. Dn. Sen. Reg. & Comit. BENEDICTUM OXENSTIERNA datis iussisse, libros in Bibliotheca hujus Academiae ditioris duplos aut triplos, in quantum fieri posset, Aboënsi sorori pauperiori concedi (f); de quo tamen Regio mandato exsequendo, non videtur esse diligentissime cogitatum, ut infra docebitur. Illustr. quoque Academiae nostræ Cancellarius Senatui Acad. respondit, se de Coyetiana illa Bibliotheca inquisivisse, sed neque de possessore neque de pretio ejus adhuc certi quidquam rescire potuisse; expe-

(e) Ibid. d. 18 Aug. Eandem spem redux confirmavit, & catalogum se hujus Bibliothecæ inspexisse dixit. Prot. a. 1694, d. 27 Mart.

(f) Protoc. a. 1693, d. 18 Aug. Lubet ipsas literas Regias, ex Apographo quod inter Acta Acad. superest, apponere: CARL med Guds nåde ic. Vår synnerlige yn- nest ic. Såsom hos Oss Biskopen i Åbo Doctor Johannes Gezelius tillika med tvänne Professorer, å Academiens wågnar dersammastådes en underdånig ansöknning gjöra, at be- rörde Academie, som förtiden med mycket ringa och litet Bi- bliothek är försedd, ic. å blifwa understödd med de dupletter och tripletter som wid Academien i Upsala til öfverskotts fin- nas; altså är härmed til Eder Vår Nådige wilje och besall- ning, det J söke bemålte Academie uti sådan deras åstundan och nödtröft at willfara, så wida gjörligit må wara, wiljandes synas at Academien i Upsala wäl lärer finna umbåra och afståta de böcker som af enahanda slag der finnas til flere än et å tu exemplar. Hwarmed skier det Oss til nådigt nöje län- der. Och Wi befalle ic. Af Carlberg d. 20 Julii 1693.

CAROLUS

C. Piper.

expectare tamen responsum Dni. COYET, Vic Præsidis Tribunalis Wisnariensis, qui possessor ejus perhibeatur, ad quem literas de ea re dedisset (g). Iusta igitur spe excitati Patres Academici, Dn. MATTHIAM SWEDERUM, Juris Professore, anno sequente Stockholmiæ iter suscipientem, inter cetera Academiae negotia hoc etiam sollicitè curare jusserunt, publico eam ob causam sumtu subnixum (h). Annuit quidem clementer Regia Majestas Academicorum petitioni (i); sed ad exitum tamen perducere res non potuit. Quare Dn. Professore RUDEEN, Stockholmiæ versanti, a 1695, hæc cura rursus commissâ, (sociam ei adjungente operam, dum ibidem degeret, Rev. etiam Episcopo (k)), qui eam ob causam ad sequentem usque ætatem, anni 1696, ibi commoratus est, non sine nova Academiae impensa (l). Scripsit ille quidem, Bibliothecæ sæpius nominatæ per censendæ (inventering) mox factum iri initium (m), ut pretium ejus statui posset; sed non multo post significavit

G 2

(g) Litt. Cancell. a. 1693, d. 4 Aug.

(h) Prot. Consist. Ac. a. 1694, d. 9 Maji & 15 Aug.

(i) Kongl. Maj:ts Nådiga Resolution uppå de underdånigste suppliquer och ansöningar, som å Academiens vägnar i Åbo äre blefne insinuerade. Gifwen Stockholm den 12 Octobris a. 1694, cujus 8 moment. ita habet: När Kongl. Maj:it blifwer underrättad, huru högt det til Academiens behof föreslagne framleddne Ambassladeuren Coyets Bibliothek sökes at utbringas, efter en skälilig värdering, vill Kongl. Maj:it angående deß intösen för Academien, i Nådor resolvera och förordna.

(k) Prot. Consist. Ac. a. 1695, d. 11 Dec.

(l) Ib. a. 1695, d. 3 Nov. a. 1696, d. 14 Jan. & 26 Mart.

(m) Ibid. a. 1696, d. 6 Febr.

cavit, non placere amplius Illustr. Cancellario Bibliothecam emi Coyetianam, ut corruptam, verum ad alias animum applicuisse (n): qui ipse etiam literis Senatui Acad. datis rationes suas exposuit, docens res hæredum Coyetianorum ita esse implicatas, ut spes emtionis Bibliothecæ istius propere concludendæ, nulla adesset; dici præterea libros esse male habitos atque corruptos: quamobrem cum significatum sibi esset Bibliothecam defuncti Historiographi Regni Nob. Dni. CL. OERNHJELM venalem haberi, rogasse D: num RUDEEN, ut ejus sibi conditionem perspectam redderet, quem ostendere probabilem esse & bene conservatam; itaque indice ejus confecto, quem brevi speret absolutum iri, pretioque inde constituto, Regem August. clementer dati promissi sui se non neglecturum admonere, nec dubium videri quin hæc Bibliotheca Academiæ condoneretur (o). Verum hoc quoque consilium, nescio ob quam causam, irritum fuit. Itaque ut ex promissa & tam diu frustra Iperata liberalitate Regia, aliquem tamen, quamvis exiguum, Academia fructum perciperet, literis ad Illustr. Cancellarium missis Patres Acad. supplicabant, ut Bibliothecam defuncti Professoris D:ni DAN. ACHRELII, licet voluminum numero haud quidem insignem, Regiis sumtibus publico Academiæ commodo comparare, sibi permetteretur (p). Sed responsum de illa re non tulerunt

(n) Ib. d. 29 Apr.

(o) Litt. Cancell. a. 1696, d. 5 Maji.

(p) Erat hæc sub hasta vendenda, ut fides solveretur qua se pro Quæstore quodam provinciali (Landt-Rantzma) Dn. Achrelius infelicitè obligaverat. Pluris vero æstimata non fuit tota ejus suppellex libraria, quam 1176 Thaler. mon. cupr. Prot. Conf. Ac. a. 1700, d. 14 Julii, & d. 20 Oct. ut & Litt. ad Canc. d. 19 Julii.

runt (q). Mutata erant tempora. Interveniēte morte pramatura Regis August. & bellorum gravissima tempestate ingruente, omnis tandem spes, quæ ex publica ditescendi liberalitate Bibliothecæ nostræ affulserat, penitus evanuit, cunctaque ad eandem augendam facta hæc molimina, fatali quadam fortunæ adversitate, incassum ceciderunt.

§. XI.

Iisdem vero his annis, quibus falsa hæc spes supellectilem Academiæ librariam lautiori munere locupletandi, Patres Acad. delusit, alia, tenuiori licet, attamen solidiori ope, suffulciri cœpit. Nacta enim aliquando est redditus peculiare atque proprios, ad annua atque perpetua ejus incrementa impendendos, quæ ex fisci pecuniis non plus deinceps quam hactenus, id est nihil, subsidii accepit. Sanciverat videlicet literis ad Illustrissimum Cancellarium Academiæ Upsaliensis datis, ejusque Academiæ in commodum, Rex gl. memoriæ CAROLUS XI, a. 1692 die 2 Julii, in illa tum urbe commoratus, ut ad augendam Bibliothecam publicam, singuli in civitatem Academicam recipiendi Comites & Barones 2 Thaleros Imperiales (Rixdaler), Nobiles 1 cum dimidio, & cæteri cives 1 Thalerum Imp. penderent. Ad munera præterea Academica admoti, Professores, Bibliothecarii & Quæstores, eodem fruētes stipendio, librum 4 Thaler. Imper. pretii, Secretarii, Adjuncti & Linguarum Magistri 2 Thaleror. Imper. dare jussi sunt, ut & Doctoris in superioribus facultatibus titulo insigniti 4 Thaleror. Imp. & Philosophica donati Laurea 2 Thaleror. Imperiales. Delatum est Aboam æstate sequente Regiarum harum Literarum exemplum: & quamquam ex-

G 3

pressum

(q) Prot. cit. d. 19 Dec,

pressum aut peculiare nullum publice accessit mandatum, ut ab hujus quoque Academia civibus hæc lex observaretur, æquum tamen & consultum Rectoribus & Senatui Acad. visum, ut eadem hic quoque pecunia in usum Bibliothecæ egentissimæ penderetur; quod etiam ab a. 1693 sensim invaluit (*a*). Negligentia autem erat non excusanda, æquissimi & utilissimi hujus instituti a summo Magistratu nullam expetiisse confirmationem aut sanctionem. Unde evenit, non modo ut Academia alterius prærogativæ, Upsaliensibus camenis simul concessæ, particeps non fieret, (ut nempe librorum & tractatum omnium Stockholmiæ, Upsaliæ, Arosiæ & Strengnesiæ impressorum, exemplar Bibliothecæ Academicæ gratis traderetur (*b*)), sed ut in pecunia etiam illa colligenda, per multos annos, magno Bibliothecæ damno, magna regnaret licentia & confusio. Nulla enim primo erat fixa & stabilis ratio, ut Literæ tamen Regiæ jubebant, eandem exigendi; sed pro suo Rector quisque egit arbitrio. Cum fisci, (sic dicti) Rectoris pecunia, plerique confundebant; & 6 Thaleros cupreos (qui uno tum Thalamero respondebant Imperiali) a novis civibus, Academicæ nomen dantibus, exigentes, ad alias impensas publicas maximam, aut dimidiam saltem partem, plerumque insu- mebant, reliqua tantum parte in usum Bibliothecæ attributa (*c*). Atque hæc quoque exigua pecunia, non semper

(*a*) Prot. Consist. Ac. a. 1702, d. 12 Febr. Litt. Consist. Ac. ad Illustr. Cancellar. a. 1705, d. 7 Oct.

(*b*) Statutum hoc, Regio edicto, dato Upsaliæ, eodem die ac supra laudatæ litteræ, die nempe 2 Julii a. 1692.

(*c*) Vid. Protoc. Consist. Ac. a. 1700, d. 14 Julii; 1701, d. 19 Julii; 1702, d. 12 Febr.

per suo reservabatur usui (*d*). Neque etiam debita severitate ab omnibus exigebatur; neque accurate rationes exactæ pecuniæ a Rectoribus poscebantur aut reddebantur (*e*). Præterea loco numeratæ pecuniæ a se collectæ, libros quosdam Bibliothecæ, e suis, nonnulli trade-

(*d*) Sumti ex hac pecunia 300 Thaleri Cupr. ad sumtus Dni. SVEDERI, & rursus 300 ad impensas Dni. RUDEEN, publica Academiæ negotia Stockholmiæ curantium, compensandas. Prot. Consist. Ac. a. 1694, d. 15 Aug. & 1696 d. 26 Mart. (Cfr. supra §. X.) Conquestus est a. 1698, d. 6 Jun. Dn. Professor & Bibliothecarius HAHN, 900 Thaleros Bibliothecæ esse præceptos, & ad alios usus infumos Prot. ejus diei.

(*e*) Decretum quidem fuit jam a. 1700, d. 20 Jun. (cfr. Prot. hujus diei & etiam d. 14 Aug.) ut Rectores pecuniam a Novitiis Studiofis ex præscripto Litt. Reg. pendendam exigerent, & Bibliothecario, rationes deinde acceptæ & expensæ reddituro, traderent; sed factum accurate non fuisse, ex querimoniis Bibliothecarii frequentibus patet. Prot. a. 1701, d. 3 Apr. Scripto igitur, die 19 Julii rursus monuit, ut qui ab a. 1693 Rectores fuissent, nec adhuc pecuniæ hujus rationes reddidissent, id quamprimum facere juberentur. Assensit Senatus Acad. & diem illis præstituit; utcunque itaque huic officio plerique satisfecerunt (neque tamen omnes), quorum rationes examinatæ etiam sunt. Prot. a. 1701 d. 19 Jul. & 9 Oct. Litt. Episc. Laurbecchii ad Senat. Ac. datæ d. 9 Sept. in actis hujus anni. Prot. a. 1702, d. 12 Febr. Anno 1704, d. 21 Jun. questus est rursus Dn. Prof. & Bibl. HAHN, magnam hujus pecuniæ partem restare apud Rectores. Prot. ej. diei. Cfr. Prot. a. 1708 d. 22 Jun. & 17. Jul. Ita ut pateat, non diligentissimum in his rebus obtinuisse ordinem.

tradebant, non illos quidem semper optimos & carius saepe aestimatos (f). Quæ omnia ex rationibus mancis, adhuc supersticiis, patent. Ægre etiam ab iis qui vel honoribus vel muneribus aucti fuerunt Academicis, symbola Bibliothecæ debita rediit (g). Deficiente iusta Magistratus sanctione, liberæ fere cujusdam instar collationis, non tributis imperatis, omnis hæc Bibliothecæ solvenda pecunia habebatur; cujus exigua satis pars, quæ Bibliothecario tandem tradita fuit, nec ab eo diligentissime administrabatur. Eodem usus more, libros ex suis, nec delectissimos nec æquissimo pretio, interdum Bibliothecæ intulisse, rationesque minus diligenter quam par erat fecisse, reperitur (h). Itaque mederi his incommodis statuit Academiæ Cancellarius, Senator Regius &c. Illustr. Dn. Comes GABRIEL FALKENBERG, magnam in ea re adhibens curam & severitatem. Cujus fidei cum flos salusque Academiæ a. 1704 d. 12 Apr. fuisset commissa, anno sequente a Senatu Ac. edoceri, inter alia, de statu, redditibus & administratione Bibliothecæ voluit, Catalogum ejus, cum indicato pretio,

(f) Decretum quidem fuit, ut Rectores non pro arbitrio, sed consulto Senatu libros Bibliothecæ emerent (Prot. a. 1697, d. 13 Jan.); satis autem validum hoc remedium non fuit, contra illud quod indicavi malum.

(g) Prot. a. 1701 d. 19 Jul. 1702 d. 12 Febr. 1708 d. 15 & 22 Jun. 31 Aug. 15 Dec.

(h) Cognovisse tamen sapius pretia librorum ab eo emtorum & venditorum, Senatum reperimus. Minutum quorundam pretium a. 1701 d. 26 Sept. Decretum ut examinaretur a. 1704 d. 14 Jun. 1705 d. 27 Jan. & 2 Jun. Cfr. prott. Rationes etiam reddidisse Senatui, a. 1704, invenimus, ejus scil. pecuniæ quæ sibi tradita esset. Prot. 1705 d. 2 & 22 Jun. 1708 d. 17 Jul.

tio, loco emtionis, & libri cujusque conditione, unaque rationes accepti & expensi, sibi mitti iubens (*i*). Paruit huic mandato Senatus Academicus, & tam rationes a Bibliothecario confectas (*k*), quam Indicem typis impressum, ejusque supplementum manu scriptum, libros qui postea accesserant exhibens, sensim in debitum ordinem collocandos, transmisit; quorum etiam pretium & locus emtionis adpositi; (nam superiores libri, typis exscripto exhibiti catalogo, dono, ut vidimus, accepti plerique erant.) Simul etiam ostensum, nullos alios fuisse Bibliothecæ reditus, quam qui a civibus Academiae, vi Literarum Regiarum, Upsaliensis Acad. Cancellario a. 1692 d. 2 Julii datatum, conferrentur: quarum observantiam, nullo quidem expresso mandato hujus quoque Lycei membris injunctam, apprime tamen & æquam & necessariam visam, adeoque inculcatam fuisse; verum ita, ut ne rei novitate juvenus deterreretur, duris præsertim Patriæ temporibus (*l*), dimidia tantum pars summa præscriptæ, initio fuerit exacta. Petebat porro Senatus Ac. ut hæc lex, posthac in nostris quoque oris perpetuo observanda, publica auctoritate confirmaretur (*m*). Satisfactum esse primum hoc responso Illust. D:no Cancellario videbatur. Verum triennio post, cum interim non multo accuratius res Bibliothecæ administrarentur,

H

aliis

(*i*) Litt. Cancell. a. 1705 d. 20 Jun.

(*k*) Quales scil. Senatui paulo ante reddiderat; qua occasione quidam libri, aut inepti aut nimis care æstimati, a Senatu rejecti fuisse videntur, ad quos resumendos paratum se esse declaravit. Prot. a. 1705 d. 23 Jun.

(*l*) Propter annonæ sævitiam, ultimis exeuntis sæculi annis, & mox secutas belli gravissimi procellas.

(*m*) Litt. Senatus Acad. ad Cancell. a. 1705 d. 7 Oct. datæ.

aliis literis; quo & in ordinem Bibliotheca debitum redigeretur, & graviora in posterum mala præciderentur, inventarium librorum a Bibliothecario confici justum completumque jussit, & rationes acceptæ pecuniæ expensæque sibi mitti, documentis testimoniisque firmis munitas, ut tuto colligere ex illis posset, qua fide thesauri hujus sibi commissi curam gesserit (*n*); eandemque rem iterato mandato, non multo post, graviter urfit (*o*). Significavit itaque Bibliothecario Senatus Acad. ut ocus hæc mandata exsequeretur (*p*); qui cum & rationes & catalogos, ejusdem ac superiores indolis, Senatui Acad. tradidisset, una cum exemplo literarum quas triennio ante ad Illustr. Cancellarium datas esse diximus, ad eundem transmissi sunt (*g*). Sed non erant hujusmodi ut Dn. Cancell.

(*n*) Litt. Cancellarii ad Senat. Ac. a. 1708 d. 9 Jun. Premebat hoc mandatum non solum Bibliothecarium, sed etiam eos qui Rectoris munere proximis 12 annis functi fuerant. Suspiciari se indicavit Dn. Prof. & Bibliothecarius HAHN, inimice se ab aliquo rursus apud Illustr. Dn. Cancellarium esse delatum, & in Rectorum negligentiam, qui pecuniam Bibliothecæ nec accurate exegerant, nec sibi tradiderant, magnam a se culpæ partem amovit. Prot. Consist. Ac. a. 1708 d. 22 Jun. Quin aperte, alia occasione, a Dn. Prof. NESSELIO hanc sibi invidiam constatam esse conquestus est, qui privatis inductus offensis, fidem suam apud Illustr. Cancellarium labefactaverit. Prot. a. 1709 d. 13 Apr.

(*o*) Litt. Cancell. a. 1708 d. 13 Jul.

(*p*) Litt. ad Cancell. a. 1708 d. 20 Jul. & ad Prof. & Bibl. HAHN eod. die scriptæ.

(*q*) Litt. ad Cancell. a. 1708 d. 14 Sept. Cfr. Prot. a. 1708 d. 22 Jun. & 31 Aug. Occasione tamen hac, rursus de pecunia Bibliothecæ accuratius sibi tradenda,

Cancellario approbarentur; itaque rescripsit mox sibi minime placere: quod in rationibus, non satis distincte digestis, neque demonstratum accurate esset in quos usus omnis pecunia Bibliothecæ debita tuerit infumta, neque ullis firmatum testimoniis quid aut redierit quotannis, aut redire debuerit, & an suo quisque debito satisfecerit, sed indicatum solummodo quid a quoque Rectore Bibliothecario sit traditum. His itaque defectibus ut medela adhiberetur, postulavit. Inventarium autem omnium librorum completum accuratumque de novo poscebat; quod ut confici posset, e numero Professorum certos eligi iussit, qui Bibliothecam diligenter percenterent, libros omnes entos accurate aestimarent, justumque in ordinem redactum librorum omnium indicem, suisque subscriptis nominibus firmatum, sibi transmitterent; qui si ineptis aut inutilibus libris oneratam Bibliothecam reperiissent, pretio repetito, illis qui tradiderant eosdem redderent (r). Ob dies breviores ob-

H 2

scurio-

Bibliothecarium monuisse, quamvis non magno successu, reperimus. Prot. a. 1708 d. 15 & 22 Jun. 17 Jul. 31 Aug. Decretum etiam prudenter fuit, Rev. Episcopo & ProCanc. monente, ut Rectores, quam a novitiis studiosis collegissent in Bibliothecæ usus pecuniam, statis temporibus, quater quotannis, Bibliothecario traderent numeratam, liberque pararetur in quem & studiosi singuli datæ, & Bibliothecarius a se acceptæ summam, propria manu inscriberent. Prot. a. 1708 d. 17 & 20 Jul. sed executioni minus diligenter fuit mandatum. Cfr. Prot. a. 1708 d. 11 Novemb.

(r) Litt. Cancell. a. 1708 d. 8 Dec. Unde verba sequentia, quibus mentem suam de ratione Bibliothecam nostram sapienter augendi, explicat graviter, adponere lubet: *Swarmid nâste observeras, at et Academist Bi-*

Curioresque, hæc Bibliothecæ perçensio ad vernale tempus anni sequentis rejecta est (/), & deinde D:nis D. PETRO HIELM Medic. ISRAELI NESSELIO Eloqu. & ABRAHAMO ALANO Lingg. S. S. Professoribus, hoc negotium commissum (t), qui æstate proxima, a. 1709, illud perfecerunt (u). Quod autem ante finem hujus anni, nec rationes quas postulaverat accuratiores, nec acta institutæ recensitionis, cum Illustr. Cancellario communicarentur, longius illi res trahi videbatur; quare severis literis ut maturaretur monuit; in quibus addidit, ut & amissorum librorum ab iis ratio posceretur, quorum culpa perierant, & Bibliothecarius deinceps ad rationes accepti & expensi accuratas, ex tenore Constitutionum Academicarum quotannis reddendas, adigeretur (v).

Curam

bliothek förnämligast därför är inväntade, at deruti må finnas de böcker som kunna vara de Seuderande til nytta, jämte väl ock at sådane böcker icke säfångt för Bibliothekets constante medel dit samlas, som hvar och en Professor och Studerande sielfve kunna äga, utan fast mera bör eftertræktas, at til Bibliotheket u:handlas de nödigaste och nyttigaste böcker som finnas funna, och således des ringa medel väl och nyttigt användas til det som bäst kan behöfwas.

(s). Litt. Consistorii Acad. ad Illustr. Cancellarium d. 15 Dec. a. 1708 & Prot. ej. diei.

(t) Recusare quidem hanc provinciam voluit Dn. Prof. NESSELIUS, sed postulante inprimis Bibliothecario injuncta illi fuit. Prot. a. 1709 d. 8 & 24 Apr: & 28 Maji. Paratum se esse ad libros recipiendos qui rejicerentur, Dn. Prof. & Bibliothecarius HAHN dictitavit. Prot. a. 1708 d. 15 Dec. 1709 d. 2 & 13 Apr.

(u) Mense Junio & Julio. Cfr. acta hujus recensitionis, quæ supersunt.

(v) Litt. Cancell. a. 1710 d. 15 Febr.

Curam igitur acriorem iniecit Senatus Acad. ut ad exitum hæc res perduceretur, & rationes tandem Bibliothecarii diligentiores, a se examinatas probatasque (x), una cum indicibus librorum accuratis, ad Illustr. Dn. Cancellarium transmisit; simul docens, & quibus membris suis curam Bibliothecæ percensendæ dedisset, & quid ab illis præstitum: scil. totam Bibliothecam fuisse diligenter perlustratam, pretia librorum & emtorum & perditorum accuratius æstimata, inutiles & ineptos repudiatos, eorumque loco alios meliores receptos (y). Atque

H 3

que

(x) Cfr. Prot. Consist. Ac. a. 1710 d. 18 Apr. 25 & 30 Jun. Superest harum rationum exemplum authenticum; ex iis liquet, pecuniam aut libros constituti in Regiis literis valoris, Bibliothecæ ab iis debitos qui muneribus Academicis admoti fuerunt, aut Doctoris titulo condecorati, ab anno usque 1693, satis accurate hac occasione fuisse præstitos; a Magistris, ab anno domum 1700; a novitiis quod ante æstatem anni 1695 collectum fuit, omissum est; ab eo enim demum tempore, ad æstatem anni 1709 quod intercessit intervallum, hæ rationes complectuntur. Quid interim quovis anno a novitiis redire debuerit, non demonstratur; tantum quid a quovis Rectore acceperit, Bibliothecarius certis documentis probat. Indicavimus supra, quam incerta lege hæc pecunia initio exigeretur. Itaque jam summus rigor aut accuratio locum amplius habere non potuit. Suam tamen opem Senatus Acad. Bibliothecario ad eam pecuniam quæ in Bibliothecæ usum collecta fuerat, nec sibi adhuc tradita, accipiendam, præstitit. Prot. a. 1710, d. 15 Apr.

(y) Moram autem excusavit, quod quibus hæc cura fuit commissa, aliis præterea laboribus distinerentur. Litt. Senatus Acad. ad Cancell. a. 1710 d. 30 Jun.

que etiam qui huic negotio præsuerant, literis ad eundem datis, operæ suæ rationem reddebant (z). Docent hæc acta, rationesque adhuc conservatæ, ex quo reditus hoscæ Bibliotheca habere cœpit, ad ætatem anni 1709, adeoque sedecim annis integris, in ejus usum incrementumque cessisse Thaleros cupreos 3728 cum quadrante; tenuis sane summa, & qua magna quidem librorum copia comparari non potuit. Accessisse autem hac pecunia reperimus volumina circiter 150, (scil. 83. in fol. 72 in 4:o, 33 in 8:o & 2 in 12:o) præter Globum cœlestem & terrestrem, diametri unius prope pedis, & Radium Astronomicum (aa). Hic igitur jam nostræ Bibliothecæ ex proprio fundo fructus fuit; duplo utique uberior futurus, si hi reditus accurate exacti administratique fuissent. Verum spinis initio ager obsitus erat.

(z) Excusabant se, quod omnes inutiles libros severissime rejicere non potuissent, quia difficile fuit tam longo tempore perturbatam rem, uno conatu in ordinem debitum restituere; uti nec libros omnes, ante plures jam annos Bibliothecæ traditos & usu deinde tritos, pro præsentis illorum conditione, Bibliothecario renitente, æstimare potuerunt. Omnia tamen hæc judicio Illustr. Cancellarii subiciebant. Inventarium novum se non confecisse narrabant, sed typis impressum secutos catalogum, cui adjectum accuratum supplementum; quæ vero ad librum quemque annotanda essent, in Protocollo observasse, quod una ad Illustr. Cancellarium mittebant. Litt. Professorum D. *Petri Hielm*, *Isr. Neffellii* & *Abr. Alani* ad Canc. d. 7 Julii a. 1710.

(aa) Qui jam, temporis injuria contractus est, ut Globi isti in usum Scholæ Cathedralis nuper ex decreto Senatus Academici venditi. Libri partim, ut diximus, a Rectoribus & Bibliothecario e suis traditi, par-

erat. Tantum autem absuit, ut hac opera vel Bibliothecarii vel delegatorum ad Bibliothecam in ordinem redigendam Professorum, Illustr. Cancellarius contentus adhuc esset, ut severiora etiam ad scopum suum attingendum adminicula, adhibenda esse censeret. Datis enim ad Rev. Episcopum & Pro-Cancellarium literis, non modo conquestus est se rationes a Bibliothecario obtinere quales poposcerat non potuisse, sed etiam significavit, se utrique Theologiæ Professori, Dⁿis M. M. INGEMUNDO BRÖMS & HERMANNO ROSS, in mandatis dedisse, ut in auxilium adscito Vice-Bibliothecario M. JOHANNE PIHLMAN, Bibliothecam sollicitè recenserent, eoque peracto opere, rationes a Bibliothecario accuratas, firmis munitas atque sufficientibus documentis (verificationer) exigerent, & donec eas præstitisset, pecuniam Bibliothecæ omnem, quæ vel apud ipsum superesset, vel interim reditura foret, administrandam reciperent, cujus diligentes deinde ab illis reddendæ essent rationes (bb). Hæc eadem etiam literis ad dictos Professores Fac. Theol. missis explicuit, illisque injunxit; ex quarum principio liquet, ansam hujusmodi consilii ipsos Illustr. Cancellario dedisse, & de administratione Bibliothecæ minus diligenti aliquid ad eum reulisse (cc). Consultum sibi videri iisdem significavit literis, libros

tim ex defunctorum Professorum D. D. ELIÆ TILLANDS & MAGNI STEEN relictis librariis emti; pauci novi a Bibliopolis Germanis, merces suas huc transvehentibus comparati. Opera quidem nonnulla, nova inprimis, & egregia sunt; sed multa etiam levis pretii, & quibus facile Bibliotheca publica caruisset.

(bb) Litt. Cancell. ad Episc. & Pro-Canc. D. D. JOH. GEZELIUM, datæ Stockh. a. 1712 d. 30 Febr.

(cc) Ab anno enim 1709 Bibliothecarius nullas rur-

libros inutiles & ineptos, quibus Bibliotheca laboraret, omnes vendi, & pecunia inde collecta alios utiliores præstantioresque comparari; quo vero commercio non multum sane Bibliothecæ res fuisset aucta. Ut jussui Illustr. Cancellarii satisfaceret, sub feriis æstivalibus opus aggredi, constituti censores decreverunt, literisque datis & exemplo adjuncto mandatorum Ill. Cancellarii, eam rem Dn. Prof. & Bibliothecarium HAHN, infirma valetudine ruri in prædio suo detentum edocuerunt, ut & præstituto tempore, si per valetudinem liceret, ipse adesset rogantes, (aut alium suo loco statueret) & rationes exactas accepti & expensi ab æstate a. 1709, quam primum conficeret, sibi que una cum pecunia collecta, ad novos quosdam libros maxime necessarios emendos insumentia, quantocius traderet (*dd*); quibus, fidem suam multis contestatus & de inimicorum questus acerbitate, se obsecundaturum respondit (*ee*). Verum hac æstate nihil tamen actum, morbo ut videtur Dni HAHN, impediente (*ff*). In fine anni tandem convenerunt delegati, in ædibus Bibliothecæ, novumque & diligentius adornatum catalogum condere, atque proximo mense Januario libros recensendi operam inchoare, decreverunt; Dno quoque Bibliothecario, rationes requisitas se quamprimum prolaturum, promittente (*gg*). Laudabili etiam

sus rationes reddiderat; nec ulli libri accessisse videntur. Quare de hac re sine dubio conquesti sunt.

(*dd*) Litt. Facultatis Theol. ad D. Prof. & Bibl. HAHN, datæ a. 1712, d. 29 Apr.

(*ee*) Superfunt hæc litæ, datæ d. Maji a. 1712.

(*ff*) Acta mox indicanda. Cfr. Prot. Consist. Ac. a. 1722. d. 26 Maji.

(*gg*) Acta hac occasione, d. 15 Dec. a. 1712 consignata.